Seuraavassa joitakin kokemusperäisiä ajatuksia laajakaistatuesta melko satunnaisessa järjestyksessä.

1. Rahoituslaitokset suhtautuvat vähintäänkin varauksellisesti valokuituverkkoprojektien rahoitukseen, vaikka olisi kunnan takaus.
2. Pääoman tarve verkon rakentamiseksi on merkittävä ja siitä aiheutuvilla kustannuksilla on olennainen merkitys pitkälle yhtiöiden tulevaisuuteen. Harvaan asutulla alueella verkkobisneksen toteuttaminen liiketaloudellisesti kannattavasti on valtiontuen jälkeenkin todella haastavaa.
3. Valokuituverkkoyhtiöiden varsinainen tulonlähde on liittyjien maksamat verkkomaksut.
    - Siksi kaikki toimenpiteet, jotka mahdollistavat liittyjämäärän kasvun, ovat äärimmäisen tärkeitä
    - vapaa-ajan asutuksen lisääminen tuen piiriin on järkevää, koska sitä kautta saadaan lisää liittyjäpotentiaalia
4. Täydennysrakentaminen on erittäin kallista
    - Kokemuksemme mukaan 100 - 400 metrin veto liityntäverkon linjasta maksaa 3000 – 9000 euroa, kun huomioidaan kaapelointi, kytkennät jne. Merkittävin kustannuserä on kokemuksemme mukaan kaapelin kaivuutyö sekä haaroitukytkennän teko olemassaolevaan verkkoon.
    - Yksittäisten lisäliittyjien saaminen tuen piiriin joustavasti ilman työlästä kilpailutusta ja tuenhakuprosessia lisäisi jo rakennetun perusverkon parantunutta käyttöastetta
    - Voisiko ajatella jonkinlaista kiinteää tukea esm. 1000 – 1500 euroa / lisäliittyjä, jonka verkkoyhtiö voisi hakea ”kevyellä ilmoitusmenettelyllä”. Tätä voisi soveltaa myös vapaa-ajan asuntoihin. Käsitykseni mukaan esitetyn suuruinen tuki jäisi aina alle 50% lisäliittymän kokonaiskustannuksista. Mikäli tällainen mahdollisuus otettaisiin käyttöön loppuosan voisi rahoittaa liittyjä itse liittymismaksun muodossa (normaali liittymismaksu + lisämaksu + verkko-operaattorin osuus + tukiosuus) tai valinnaisesti lisämaksun sijaan kuntakohtainen suora tuki (liittymismaksu + kuntatuki + verkko-operaattorin osuus + tukiosuus), jolloin kuntatuki olisi enintään lakiehdotuksessa määritellyn %-osuuden suuruinen
    - harvaanasutulla alueella vakituisen väestön ikärakenne on usein sellainen, että kiinteälle yhteydelle ei nähdä tarvetta vaikka tulevaisuudessa tällainen tarve olisikin. Lisäksi valokuituverkon liittymismaksu koetaan usein suureksi eläketuloihin verrattuna. Voisiko edellisessä kohdassa esitetty kiinteä tuki olla henkilökohtaista tukea, jonka verkkoyhtiö voisi hakea saajakohtaisesti?
5. Lainsäädäntöjen asettamat rajoitteet (miten näitä voitaisiin helpottaa / selventää / yksinkertaistaa)
    - kansallisen lainsäädännön sisältö ja EU-lainsäädännön sisältö yhdistettynä verkon rakentamisen ja ennen kaikkea ylläpidon todellisuuteen muodostaa todella vaikean yhtälön

- lainsäädännön, myös suunnitellun, perimmäisongelma on, että vaikka kansallisella lainsäätäjällä on hyvä tahto, niin EU-lainsäädännön tukirajoitteet, joihin viestintävirasto on soveltamisharkinnassaan sidottu, aiheuttavat tuen saajalle ongelmia
- verkon aikaansaamiseksi (kansallisen lainsäätäjän tahtotilan mukaisesti) kunnan alueelle kunnan on pakko toimia, mutta haastavan lainsäädäntökehikon vuoksi kuntien on todella vaikea etukäteen arvioida tehtävien toimenpiteiden vaikutusta viestintäviraston tukiharkintaan

6. Mistä apua? Seuraavassa muutamia ongelmakohtia
    - kansalliset kokemukset laajemmin ovat osoittaneet, että huolimatta kuntien vilpittömästä tahdosta toimia lainmukaisesti, ei tässä aina ole onnistuttu
    - ongelma on, että yksityisiltä markkinoiltakaan ei helposti löydy riittävää oikeudellis-taloudellista asiantuntemusta kuntien/pienten verkkoyhtiöiden/verkko-osuuskuntien avustamiseen tukiprosessin eri vaiheissa
    - tarvittaisiin selkeästi julkinen taho tai edes yksityistä palveluntarjontaa verkon toteuttamiseen liittyvän tukiharkinnan karikoiden välttämiseksi
7. Lopuksi muutama toteamus
    - kaikki rakentamisaikainen tuki on tervetullutta
    - vallitseva pandemiatilanne on selvästi lisännyt etätyön tekoa. Sitä tukevat hyvät tietoliikenneyhteydet. Seurannaisvaikutuksena voidaan havaita maaseudun elämän vilkastuneen eli vapaa-ajan asunnoilla tehdään etätyötä. Samalla muiden palvelujen kysyntä maaseudulla kasvaa ja tarjonta paranee.
    - Hyvät tietoliikenneyhteydet vähentävät myös tarvetta matkustamiseen, jolloin hiilijalanjälki pienenee
    - hyvien laajakaistayhteyksien saamisella myös "valistuneille" vapaa-ajanasukkaille on erilaisia positiivisia kerrannaisvaikutuksia
    - koska harvaan asutulla maaseudulla bisneksen teko verkolla on vaikeaa, edellyttää tämä useimmiten kuntien mukana oloa ja taloudellista panosta myös kunnan varsinaisen tukiosuuden lisäksi